

KOOSOLEKU NR 53 PROTOKOLL

Tallinn

25.05.2026

Algus kell 15.00.

Koosolek toimus Toompea 1, Tallinn.

Koosolekut juhatas komisjoni esimees Ingrid Kullerkann.

Protokollis riigi valimisteenistuse nõunik Elis Jürgens.

Võtsid osa komisjoni aseesimees Airi Mikli ja komisjoni liikmed Sirje Kaljumäe, Olari Koppel, Teet Raidma, Dilaila Nahkur-Tammiksaar ning asendusliige Gert Uiboaed.

Lisaks osalesid riigi valimisteenistuse juht Arne Koitmäe, asejuht Nellika Valder, juhtivnõunik Kati Ambo-Vaher, nõunikud Katrin Laaniste, Kadri Masing ja Mihkel Pilving, konsultant Helena Stepanov.

Vaatlejatena osalesid Märt Pöder, MTÜ Ausad Valimised esindaja Märt Pöder, Kaspar Kartanas ja Sulev Švilponis.

Komisjon kinnitas päevakorra:

1. Taotlus järelevalve algatamiseks
2. Elektroonilise hääletamise tehniliste nõuete arutelu
3. Valimised.ee veebileht
4. Presidendivalimiste ettevalmistus
5. Vabariigi Valimiskomisjoni töökorra arutelu

1. Taotlus järelevalve algatamiseks

Ingrid Kullerkann selgitas järelevalvetaotluse tausta. Ta märkis, et järelevalvetaotlusele lisatud käsundusleping sisaldas mitmeid töölepingulisele suhtele viitavaid tunnuseid. Ta palus komisjoni liikmete arvamusi.

Airi Mikli märkis, et eesmärk on tuvastada, kas tegemist on töösuhtega. Ta selgitas, et lepingus kirjeldatud tegevused (sh põhimääruse väljatöötamine ja eelnõude ettevalmistamine) viitavad avaliku võimu teostamisele, mistõttu võib suhe vallaga olla ka avaliku teenistuse suhe. Ta lisas, et volituste peatamise alus on sama sõltumata sellest, kas isik osutub töötajaks või ametnikuks, ning et leping sisaldab mõlema suhte tunnuseid.

Olari Koppel küsis, kas volikogu liige saab esitada nii valimiskaebuse kui ka järelevalvetaotluse. **Arne Koitmäe** selgitas, et järelevalvetaotluse saab esitada igaüks ning käesoleval juhul esitas selle volikogu liige.

Sirje Kaljumäe märkis, et praegusel juhul on vähe informatsiooni otsuse tegemiseks. Eelnevalt on sarnase kaasuse puhul ära kuulatud nii kaebaja kui ka lepingulises suhtes olev isik. Asja ei saa käsitleda kaebusena, vaid järelevalve algatamisena. Ta lisas, et asja sisusse minna ei saa, kuigi lepingus esinevad töösuhtele viitavad tunnused.

Ingrid Kullerkann küsis, kas keegi komisjoni liikmetest leiab, et järelevalvet ei peaks algatama – vastuväiteid ei esitatud. **Airi Mikli** märkis, et üks nädal on menetluseks piisav aeg.

2. Elektroonilise hääletamise tehniliste nõuete arutelu

Koosoleku juhataja andis sõna Arne Koitmäele ja küsis, millised tehnilised muudatused plaanitud on.

Arne Koitmäe tutvustas e-hääletamise tehniliste nõuete uut tööversiooni, selgitades et viimase seadusemuudatusega viidi varasem VVK otsus valimisseadusesse ning VVK-le jäi õigus tehnilisi nõudeid täpsustada. Ta sõnas, et uuendused puudutavad mitmeid valdkondi. Nutiseadmega hääletamise puhul soovitakse täpsustada rakenduste avaldamise korda ja välistada võltsitud keskkondade kasutamine. Valijarakendust täiendatakse nii, et valijale oleks selge, millal on hääle edukalt saadetud või kui saatmine ebaõnnestus. Koguja peab vastu võtma üksnes vormikohased ja kehtivad hääled, kus valija on valinud oma ringkonna kandidaatide seast – see funktsionaalsus on hetkel arenduses. Ta märkis, et hääle kontrollimine peab toimuma teise seadme kaudu ning kindla ajavahemiku ja kordade piires. Tähtaja möödumisel soovitab rakendus uuesti hääletada, et valija ei saaks oma valikut teistele tõendada. Hääletada saab üksnes usaldusväärsetes seadmetes, millel on ametlik tugi ja mis saavad turvauuendusi. Auditeerimise kohta selgitas ta, et audiitoril on võimalik kontrollida häälte arvestuse korrektsust, kontrollandmed tuleb säilitada häälte hävitamiseni ning täpsustatud on audiitori kvalifikatsiooninõuded ja auditi dokumenteerimise kord. Turvaintsidentide puhul peab riigi valimisteenistus (RVT) need registreerima, dokumenteerima, hindama nende mõju ning teavitama VVK-d. Praktikas toimub see koostöös Riigi Infosüsteemi Ametiga. Lisaks määratletakse eelnõus logide anonüümimise kriteeriumid, millest ei ole võimalik tuvastada valija tegevust.

Airi Mikli küsis, kas krüptograafilise tõestamise lahenduse valmimisel esineb ajalisi või tehnilisi riske. **Kati Ambo-Vaher** selgitas, et lahendus on valminud ning protsess on pikalt planeeritud. Ta märkis, et lahendus läheb õigeaegselt turvatestimisse, mis jätab võimaliku probleemi korral piisavalt aega paranduste tegemiseks.

Olari Koppel küsis, kuidas saab valija teada, kas tema seade sobib nutiseadmega hääletamiseks. **Arne Koitmäe** selgitas, et äpipoodides on võimalik määrata toetatud seadmeversioonid, mistõttu mittesobivatel seadmetel rakendust ei kuvata. Ta lisas, et infot tuleb levitada ka valijateavituse raames.

Teet Raidma märkis, et tehnilised nõuded peavad olema kontrollitavad. Kui nõude täitmist ei saa tagada tehnilise kontrolliga, ei saa nõuet kehtestada. **Arne Koitmäe** nõustus, et toetatud operatsioonisüsteemid tuleb selgelt määratleda. Täielikku kontrolli pole võimalik tagada, kuna valija võib rakenduse hankida ka väljaspool ametlikke äpipoode.

Ingrid Kullerkann küsis, mis aja jooksul uue tehniliste nõuete versiooniga edasi liigutakse. **Arne Koitmäe** vastas, et kindlasti sügisel – kui järgmiseks koosolekuks on tehtud esimene lugemine, tullakse välja uue versiooniga.

3. Valimised.ee veebileht

Kadri Masing andis ülevaate valimised.ee veebilehe arenguplaanidest. Ta märkis, et enne Riigikogu valimisi ei ole suuri muudatusi planeeritud – ajakohastatakse olemasolevaid tekste ning hoitakse leht tehniliselt turvaline. Ta lisas, et uuritakse, kas e-hääletamise alamlehele saaks lisada valijarakenduse allalaadimise lingi, kuna paljud kasutajad jõuavad sinna otsingumootori kaudu ning oleks loogiline, et sealt saaks ka valijarakenduse alla laadida. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet kaasab valimised.ee veebilehe sel aastal oma iga-aastasessa digilipipäresetavuse seiresse.

4. Presidendivalimiste ettevalmistus

Mihkel Pilving andis ülevaate presidendi valimiste korralduslikust ettevalmistusest. Ta märkis, et omavalitsuste esindajate arv (107) valimiskogus on fikseeritud. Ta selgitas, et vanematekogu on otsustanud kutsuda erakorralise istungjärgu kokku 2.–3. septembriks ning tegi ettepaneku fikseerida VVK arvamus, et 2. september on sobiv. Ametlikku kanalit pole veel kasutatud ning info pärineb meediast. Ta tutvustas ajakava: kandidaatide esitamine 1. vooru jaoks toimub 21.–24. augustil ning VVK registreerib kandidaadid 25. augustiks. Kui president jääb Riigikogu 1. voorus valimata, algab 3. septembril uus kandidaatide esitamine ning samal päeval toimuvad 2. ja vajadusel 3. voor.

Ingrid Kullerkann küsis, kas on teada ka järgnevad kuupäevad, juhul kui president Riigikogu poolt valimata jääb. **Mihkel Pilving** vastas, et valimiskogu peab tulema kokku kuu aja jooksul ning esialgu on pakutud 26. septembrit – sel juhul algaks kandidaatide esitamine 19. septembril ja lõppeks 21. septembril, kinnitamine peaks toimuma 22. septembriks. Presidendikandidaadi unikaalne nõue on sünnijärgne kodakondsus ning Politsei- ja Piirivalveameti kodakondsuse büroo on lubanud vajalikud dokumendid väljastada.

Airi Mikli tegi ettepaneku arutada 25. augustil kõik võimalikud stsenaariumid läbi.

Lepiti kokku, et VVK koosolek toimub 25. augustil kell 15, kus vaadatakse üle ka hääletamissedeli vorm.

Komisjon oli seisukohal, et VVK-l ei ole takistusi presidendivalimiste 1. vooru läbiviimiseks 2. septembril.

5. Vabariigi Valimiskomisjoni töökorra arutelu

Ingrid Kullerkann juhatas sisse päevakorrapunkti arutelu, märkides et arutelul on kolm aspekti: töökorra mõned punktid vajavad selgitamist, valimiskaebuste läbivaatamise kord vajab täpsustamist ning on tulnud selge signaal, et VVK koosolekud võiksid olla avalikkusele salvestatud kujul järelvaadatavad. Ta märkis, et MTÜ Ausad Valimised on esitanud kaasamistaotluse selles küsimuses kaasa rääkimiseks. Ta küsis, kas selliseid taotlusi on varem olnud. **Airi Mikli** vastas, et selliseid kaasamistaotlusi varasemalt tulnud ei ole, kuid kirju saab igaüks kirjutada. Ta rõhutas, et töökorra ülevaatamisel on kõige olulisem vaadata see üle viimaste valimiste kogemuse valguses – eelkõige tuleks kirja panna kohad, kus on ilmnunud lüngad, mida seadusandja pole reguleerinud ja mis on tekitanud erinevaid tõlgendusi koosolekute läbiviimisel. Ta märkis, et just need kohad on ka kaasamistaotluses välja toodud ning Riigikohtu lahendid on andnud neile küsimustele kõige selgemad vastused. Eesmärk on, et töökord oleks ette arvatav ja üheselt mõistetav.

Ingrid Kullerkann küsis, mida teha kaasamistaotlusega. **Olari Koppel** tõstatas küsimuse, mida kaasamine siin kontekstis tähendab ning märkis, et VVK töökorra üle saab otsustada vaid komisjon ise. **Ingrid Kullerkann** nõustus, et otsuste tegemisel peab tuginema seadusele ja märkis, et VVK peab ise oma töökorra kehtestama. **Airi Mikli** selgitas, et tegemist on VVK sisemise töökorralduse dokumendiga, mille saab vastu võtta ainult VVK.

Olari Koppel küsis, kas sisedokumendi peale on võimalik esitada kaebus Riigikohtusse. **Sirje Kaljumäe** selgitas, et halduskohtute praktikas on tunnistatud võimalust esitada kaebus sisedokumendi peale juhul, kui see kellegi õigusi rikub, kuid see on väga erandlik. Ta lisas, et kaebeõigus tekib üksnes siis, kui isikul on personaalne puutumus. Rahulolematus töökorraga ei ole piisav alus. **Olari Koppel** küsis täiendavalt, millisesse kohtusse selline kaebus kuuluks. **Ingrid Kullerkann** vastas, et tegemist on üldise õigusteoreetilise küsimusega, millele saab lõpliku vastuse anda vaid Riigikohus, kui selline olukord peaks tekkima.

Koosoleku juhataja palus komisjoni liikmete seisukohti seoses MTÜ Ausad Valimised kaasamistaotlusega.

Airi Mikli märkis, et VVK-l on välja kujunenud töövorm oma ülesannete täitmiseks ega näe põhjust ega võimalust seda muuta. Ta lisas, et lüngad, mida töökorras parandada, on juba teada. Töökorra menetlusse kõrvaliste isikute kaasamine ei ole põhjendatud. Vaatlejate positsioon ja roll on määratud valimisseadusega ning nad ei osale VVK toimingutes.

Teet Raidma nõustus eelkõnelejaga.

Gert Uihoaed oli seisukohal, et laiema üldsuse kaasamine töökorra menetlusse ei ole põhjendatud ega proportsionaalne. Töökorra uuendamisel lähtutakse varasematest valimiskaebustest ja Riigikohtu seisukohtadest. Tegemist on sisemise dokumendiga, mille saab luua ja kinnitada ainult VVK ise.

Dilaila Nahkur-Tammiksaar küsis, kuidas kaasamist mõistetakse – kui tegemist on ettepanekute tegemisega, ei ole ta selle vastu. Ta sõnas, et ei nõustu sellega, et kaasatu ettepanekuid peaks VVK otsustamisel siduvalt arvestama. Sisetöökord on iga asutuse enda otsustada ning kaasamisaotlust selles tähenduses ei toeta.

Olari Koppel sõnas, et kaasamise sisu pole lõpuni selge, kuid VVK ei tegutse suletud toas – viimase aasta jooksul on protseduurilised küsimused pälvinud laialdast avalikku tähelepanu. Ta lisas, et ettepanekuid töökorra kohta on juba laekunud, sealhulgas mitmekümne Riigikogu liikme allkirjadega, ning selliseid autoriteetseid ettepanekuid tuleks arutelu arvesse võtta. Samas peab otsused tegema VVK ise – otsustajate ringi laiendamiseks puudub volitus ning protsessi laiendada ei ole võimalik, kuna VVK tööformaadiks on koosolek.

Sirje Kaljumäe sõnas, et VVK-l on kohustus töökord koostada ning seda järgida. Ta rõhutas, et eelkõige on just viimane Riigikohtu praktika see, mis töökorra uuendamist nõuab ja toetab. Ta lisas, et ühiskond ja õigus arenevad ning töökord tulekski aeg-ajalt üle vaadata.

Ingrid Kullerkann nõustus eelkõnelejatega – kaasamiskohustus puudub. Ettepanekuid on võimalik saata kirja teel.

Ingrid Kullerkann tõstatas küsimuse koosolekute salvestamise ja järelvaatamise võimaluse kohta. Ta märkis, et kehtiv õigus seab piirangud. Seaduse kohaselt peab vaatleja end esitlema ning määratlemata isikute ringile VVK-d avada ei saa. Viidates Riigikohtu lahendile 5-25-7 punktile 42, selgitas ta, et avaliku ülesande täitmiseks läbiviidaval avalikul koosolekul tuleb tagada isikuandmete töötlemise põhimõtete järgimine. Kaebuste lahendamisel tuleb kõne alla palju isiklikku infot. Ta küsis, kas kolleegid näevad õiguslikku võimalust koosolekuid salvestada ja järelvaadatavaks teha.

Airi Mikli märkis, et avalikkus ei ole ainus kaitstav väärtus ning isikuandmete kaitse ja proportsionaalsus on samuti olulised. Ta leidis, et isikuandmete kaitse üldmäärus, mis täpsustab mis isikuandmeid ja miks kaitsta tuleb, ei anna õigustust koosolekute üldiseks avalikustamiseks ja kontrollimatuks levikuks.

Gert Uihoaed märkis, et koosolekute salvestamine tekitaks halduskoormust ning tooks kaasa massiivse isikuandmete avalikkuseni jõudmise. Ta lisas, et praeguse tööprotsessi raames koostatakse protokoll, kus isikuandmete kaitse nõudeid on arvestatud, ning info kompaktsuse mõttes ei näe ta videosalvestuse ees eelist.

Olari Koppel märkis, et kui koosolek oleks avalikult salvestatud või otseülekandes nagu Riigikogu istungid, tuleks taotleda iga kaebuse esitaja ja menetluses puudutatud isiku nõusolekut. **Airi Mikli** täpsustas, et nõusoleku küsimine puudutab eraõiguslikke suhteid, mitte avalike ülesannete täitmist – avaliku ülesande raames on isikuandmete töötlemine lubatud, kuid küsimus on selles, kas neid andmeid võib ka avalikustada.

Ingrid Kullerkann tõstatas küsimuse, kas inimesed julgevad üldse VVK poole pöörduda, kui koosolekud oleksid avalikult järelvaadatavad. **Olari Koppel** sõnas, et osa inimesi võib jätta kaebuse esitamata, kui see toob kaasa avaliku tähelepanu ja jäädvustuse. **Teet Raidma** märkis, et menetlusosalistel puudub soov jagada faktilisi asjaolusid laiemale ringile kui konkreetsele

menetlejale. **Ingrid Kullerkann** lisas, et kuigi VVK otsused on avalikud, on neis isikuandmed esitatud üldistatud kujul.

Sirje Kaljumäe sõnas, et koosolekute salvestamine või otseülekanne ei ole võimalik olukorras, kus menetluses käsitletakse eriliigilisi või tundlikke isikuandmeid. Ta lisas, et avalik sektor ei tohi tekitada ülemäärast ressursikulu ning protokoll katab sisulised arutelud piisavalt.

Dilaila Nahkur-Tammiksaar sõnas, et kuigi on koosolekuid, kus arutatakse üldiseid teemasid ilma konkreetsete kaasusteta, on ülekannete tegemine ressursimahukas. Ta lisas, et ei poolda täielikku ülekannete välistamist - olulisemate teemade puhul võiks ülekanne olla võimalik. Samas valimiste ajal sisaldab suur osa kaebusi delikaatset infot.

Ingrid Kullerkann märkis, et Riigikohus on varasemalt leidnud, et õigusselguse huvides tuleks täpsemalt reguleerida VVK koosolekute salvestamist ja otseülekandeid, mistõttu võiks küsimuse lõplikult lahendada Riigikogu.

Ingrid Kullerkann küsis, miks on vaja valida uus aseesimees, kui töökorra punkt 6.1 sätestab, et esimehe ja aseesimehe äraolekul juhib koosolekut komisjoni noorim liige. **Airi Mikli** selgitas, et see tuleneb seaduse tekstist ning töökord seda kordama ei pea. **Arne Koitmäe** täpsustas, et noorim liige kutsub koosoleku kokku ning järgmisel koosolekul saab valida uue aseesimehe.

Ingrid Kullerkann märkis, et Riigikohtu lahendite kohaselt kehtib vaatlemisõigus valimistoimingutele, mis tulenevad valimisseadustest. Ta tõstatas küsimuse muudest seadustest ja aktidest tulenevate küsimuste arutamise kohta ning märkis, et kõigile VVK liikmetele sobiva aja leidmine on keeruline ja toob kaasa lisakulud. Ta tegi ettepaneku sõnastada töökord vastavalt Riigikohtu juhistele – avalikud oleksid üksnes valimisseadustest ja rahvahääletuse seadusest tulenevate küsimuste arutelud. **Airi Mikli** märkis, et Riigikohtu sõnul on läbipaistvus ja avalikustamine valimiste seisukohalt olulised väärtused, mille kaitsmine on olnud seadusandja eesmärk.

Ingrid Kullerkann viitas Riigikohtu lahendile 5-25-18, mille kohaselt on VVK esimehel kui koosoleku juhatajal õigus anda osalejatele korraldusi koosoleku ladusa ja tõhusa kulgemise tagamiseks ning korraldusi tuleb täita. Ta küsis, kas töökorda peaks selles osas täpsustama.

Olari Koppel märkis, et viimase aasta jooksul on ilmnunud, et kehtiv töökord ei ole piisavalt detailne, et reguleerida füüsilisi, virtuaal- ja hübriidkoosolekuid. Ta tegi ettepaneku kirja panna selged protseduurid kõigi koosolekuvormide jaoks.

Airi Mikli märkis, et Riigikohus on eri koosolekuvormide korraldamise kohta andnud detailsed juhised, mis vajavad töökorda kirja panemist.

Ingrid Kullerkann küsis, kas töökorda võiks lisada sätte, et koosoleku juhataja korraldused on täitmiseks kohustuslikud. **Sirje Kaljumäe** leidis, et töökorda võiks lisada üldsätte, et koosoleku juhataja korraldused on täitmiseks kohustuslikud. Kõiki olukordi detailselt ette kirjutada ei ole võimalik. Ta tegi ettepaneku lisada ka tagajärg korralduste täitmata jätmise korral, näiteks kohustus lahkuda.

Olari Koppel märkis, et praktikas on esinenud olukordi, kus inimesed esitavad töökorralduslike küsimuste kohta valimiskaebuse ning VVK on korduvalt jõudnud järeldusele, et tegemist ei ole valimiskaebusega, vaid VVK järelevalvega RVT üle. Ta küsis, kas seda vahet oleks võimalik töökorras selgemalt määratleda. **Ingrid Kullerkann** tegi ettepaneku kirjutada töökorda selgemalt, et kui kaebuse ettevalmistamisel tekib kahtlus, kas asja saab läbi vaadata, siis sisulise lahendi (rahuldada või jätta rahuldamata) korral kutsutakse pooled kohale, kuid läbi vaatamata jätmise otsuse puhul seda ei tehta. Ta lisas, et kui kaebaja leiab, et kaebus oleks tulnud läbi vaadata, saab edasi pöörduda Riigikohtusse.

Airi Mikli märkis, et avalikul koosolekul tuleks arutada üksnes valimisseadustest tulenevaid küsimusi. **Ingrid Kullerkann** lisas, et olenemata sellest, kuidas kaebus on pealkirjastatud, saab

muudele pöördumistele vastata kirja teel väljaspool koosolekut. Riigikohus on aktsepteerinud praktikat jätta kaebus läbi vaatamata ilma osalist kutsumata.

Airi Mikli märkis, et olukorrad, kus esmapilgul läbi vaatamata jätmiseks näiv kaebus osutub siiski sisuliseks, on erandlikud. **Ingrid Kullerkann** küsis, kes peaks vastama pöördumistele, mis ei tulene valimisseadustest. **Airi Mikli** pakkus välja, et esimehel on pädevus ülesandeid delegeerida ning vajadusel saab vastata RVT. **Ingrid Kullerkann** tegi ettepaneku kirjutada töökorda, et valimisseadustest mittetulenevatele kaebustele vastab komisjoni esimees või tema poolt määratud isik.

Olari Koppel tõstatas küsimuse, kas töökorra dokumenti võiks lisada vaatlejaid puudutavaid praktilisi reegleid, näiteks kus vaatlejad võivad viibida või kui kiiresti peab valimistoimingute käigus tekkinud küsimustele vastama. Samuti viitas ta Riigikohtu seisukohale, mille kohaselt peab kaebajal olema võimalik saada valimistoimingute ajal kohapeal tekkinud küsimustele vastus. **Airi Mikli** selgitas, et avalduste esitamine puuduste kohta valimiste korralduses on reguleeritud seaduse tasandil. **Ingrid Kullerkann** lisas, et mitmed sellised küsimused tulenevad juba seadusest ning neid ei ole tingimata vaja töökorra dokumendis eraldi korrata.

Dilaila Nahkur-Tammiksaar tegi ettepaneku avaldada koosoleku teade valimiste veebilehel piisavalt vara, et vaatlejatel jääks aega veebikoosolekule registreeruda. **Ingrid Kullerkann** nõustus, et töökorda võiks kirja panna minimaalse etteteatamisaja. **Gert Uihoaed** märkis, et võib ette tulla ka ekspromptkoosolekuid ning ülereguleerimine pole mõistlik. **Airi Mikli** viitas Riigikohtu seisukohale, mille kohaselt võib pidada igati asjakohaseks nõuet, et veebikoosolekul osalemiseks või vaatlemiseks registreeritakse end vähemalt üks tund enne koosoleku algust ning et teade oleks veebis avaldatud viisil, mis jätab huvilistele vähemalt tunni aega veebikoosolekule vaatlejana registreerumiseks.

Olari Koppel küsis, kas esimese päevakorrapunkti arutelu tulemused võivad tingida erakorralise koosoleku kokkukutsumise. **Ingrid Kullerkann** vastas, et vajadusel kutsutakse kokku veebikoosolek.

Ingrid Kullerkann märkis, et järgmine koosolek toimub 25. augustil ning esimees jagab liikmete vahel töökorra sõnastusettepanekute koostamise.

Koosolek lõppes kell 17.06.

(allkirjastatud digitaalselt)

Ingrid Kullerkann
Juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Elis Jürgens
Protokollija